

Oekraïne

KRIS DOUMA

Kris Douma is voorzitter van de NBA

Op 24 februari schokte Rusland de wereld door de inval in Oekraïne. Natuurlijk, er waren de weken ervoor al troepenconcentraties langs de grens. Er was al acht jaar de annexatie van de Krim en een dagelijkse, in onze optiek wat slapende strijd aan de oostgrens van Oekraïne. Onder Vladimir Poetin werd de Russische wetgeving in meerdere ronden aangepast om de president vrijwel oneindige macht te verlenen. Onwelgevallige media werden meer en meer monddood gemaakt. Oppositieleders werden niet oud of eindigden in een gevangenis. Signalen volop.

En toch werden we allemaal verrast. Door de schaal van de agressie, door de gruwelijke gevolgen, door de glasharde ontkenning van onmiskenbare feiten. Na 9/11, een kredietcrisis, bloedige aanslagen door terroristen, strijd in Syrië en Afghanistan en een twee jaar durende pandemie, is de inval in Oekraïne een nieuw dieptepunt in deze nog altijd jonge eeuw.

De economische sancties die als reactie aan Rusland zijn opgelegd, maken nog eens extra duidelijk hoezeer de wereld sinds de val van de Berlijnse Muur is veranderd. In drie decennia zijn Russische belangen over de hele wereld gegroeid als een olievlek. Dat maakt daadwerkelijke uitvoering van het sanctiebeleid uitermate complex. Grote accountantsorganisaties besloten al snel na de Russische inval tot het terug-

trekken van hun activiteiten uit Rusland. De ont koppeling van een memberfirm in Moskou uit een internationaal netwerk is nog niet zo eenvoudig, dat kost weken of zelfs maanden.

De toepassing van het internationale sanctiebeleid lijkt nog weerbarstiger. Advocaten, fiscalisten maar ook accountants ervaren dat inmiddels in de praktijk. Nederland is internationaal het slechtste jongetje van de klas, nu amper één procent van de vele miljarden van Russische oligarchen hier daadwerkelijk is bevroren. Het bevestigt de kwalijke reputatie van ons land als belastingparadijs en schaadt de naam van betrokken partijen, als gewiekste adviseurs die dubieuze cliënten helpen bij het onvindbaar maken van hun vermogens.

Vanzelfsprekend rust er ook een grote verantwoordelijkheid op accountants om adequaat op deze crisis te reageren. De NBA reageerde op de situatie in Oekraïne met het uitbrengen van Alert 45, over de gevolgen voor accountants; zowel in de openbare praktijk als voor samenstellend accountants en accountants in business. De eerste versie verscheen op 11 maart, inmiddels is er een update die antwoord moet geven op vragen die in de praktijk bovenkomen.

Lastigste dossier is natuurlijk wat te doen bij ondernemingen waarvan

de *ultimate beneficiary owner* (UBO) een gesanctioneerde persoon is. Mede geredeneerd vanuit het belang van de effectiviteit van de sancties is gekozen voor een benadering in drie stappen: (1) geen controle-opdracht inleveren; (2) werkzaamheden opschorten en dus niet de jaarrekening aftekenen; (3) maar bij vermoedens van ontwijking van de sancties door de cliënt wel (in het publiek belang) de daarvoor aangewezen procedures volgen (inclusief eventuele melding bij bevoegde autoriteiten). Dat zijn de hoofdregels.

Daarnaast raken de sancties cliënten van accountants, niet alleen die uit Rusland of Belarus, maar ook organisaties die voor hun afzet of inkoop afhankelijk zijn van Rusland. Dat is niet makkelijk, zeker niet zo kort na de coronacrisis, die nog lang voelbaar blijft bij veel ondernemers. De sancties hebben gevolgen voor de jaarcijfers van veel cliënten, geven zorgen over de uitvoerbaarheid van controlewerk voor opdrachtgevers met belangen in getroffen gebieden en ook *going concern issues*.

Moeilijk, voor adviseurs die hun cliënten graag zo goed mogelijk bijstaan. Tegelijk is het zaak dat accountants hun rug recht houden, als dat nodig is. Net als bij de coronapandemie moet de accountant zich bewust zijn van de grote rol in het publiek belang. Al kunnen financiële belangen groot zijn, het is nu zaak aan de goede kant van de geschiedenis te staan en het juiste te doen. ←